

SWEDISH ENVIRONMENTAL PROTECTION AGENCY

Ola Larsson
 Tel: 010-698 17 08
 Ola.Larsson
 @naturvardsverket.se

HEMSTÄLLAN
 2017-12-21 Ärendenr:
 NV-07260-17

Näringsdepartementet
 103 33 STOCKHOLM

Hemställan om ändring av 28 b § jaktförordningen (1987:905)

Sammanfattning

Naturvårdsverket hemställer om att 28 b § jaktförordningen (1987:905) ändras så att det blir möjligt att vidta åtgärder med stöd av 28 och 28 a §§ i nationalpark för att förhindra angrepp på ren. Naturvårdsverket gör bedömningen att en sådan ändring av 28 b § jaktförordningen förbättrar förutsättningarna för att bedriva renskötsel i befintliga nationalparker. Dessutom förbättras förutsättningarna att etablera nya nationalparker och utvidga befintliga nationalparker i renskötselområdet

Bakgrund

28 § jaktförordningen

Enligt 28 § jaktförordningen får ett tamdjurs ägare eller vårdare under vissa förutsättningar skrämma eller döda björn, varg, järv eller lodjur för att förebygga eller avbryta angrepp utan att ett särskilt beslut om skydds jakt krävs. Rovdjuret får endast dödas om det inte går att skrämma bort det eller på något annat lämpligt sätt avbryta eller avvärja angreppet. Den som använt rätten att skydda sina tamdjur med stöd av 28 § jaktförordningen ska anmäla detta till länsstyrelsen.

Enligt 28 a § får åtgärder enligt 28 § även vidtas av annan än tamdjurets ägare eller vårdare som handlar på uppdrag av denna för att skydda jakthund som används i jaktlag, tamdjur som befinner sig inom inhägnat område avsett för skötsel av tamdjuret eller vilt som hålls i vilthägn eller liknande anläggning. Detsamma gäller när uppdrag saknas men den som vidtar åtgärden har skäligen

anledning att anta att ett sådant skulle ha lämnats om det funnits möjlighet till det.

Enligt 28 b § jaktförordningen är skyddsjakt med stöd av 28 och 28 a §§ jaktförordningen inte tillåten i nationalpark.

Naturvårdsverket ska enligt 28 c § jaktförordningen fortlöpande bedöma om möjligheten att döda rovdjur med stöd av 28 § och 28 a § försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde eller annars används i stor omfattning. Om Naturvårdsverket bedömer att så är fallet ska verket genast anmäla detta till regeringen.

Tillämpningen av 28 § jaktförordningen och jakt i nationalpark

Under treårsperioden 1 juli 2014 till och med 30 juni 2017 har sammanlagt 23 stora rovdjur dödats med stöd av 28 § och 28 a jaktförordningen. Av dessa var 13 vargar, fem lodjur och fem björnar. Fyra av de 23 djuren dödades för att skydda ren. Utöver dessa fall kan det finnas enstaka fall som är föremål för förundersökning och där förundersökningssekretess råder¹.

Majoriteten av de rovdjur som dödas för att förebygga skador på ren dödas med stöd av länsstyrelsernas beslut om skyddsjakt. De fyra djur som dödats med stöd av 28 § jaktförordningen kan jämföras med att 340 djur² under samma tidsperiod dödats med stöd av myndighetsbeslut om skyddsjakt för att förhindra allvarlig skada för rennäringen.

Även om 28 § och 28 a § jaktförordningen inte gäller i nationalparker sker det jakt på stora rovdjur i nationalparker. Under den aktuella treårsperioden dödades fyra rovdjur i nationalparker med stöd av länsstyrelsens beslut om skyddsjakt.

Samiska rättigheter

Svenska staten har erkänt samerna som urfolk. I regeringsformen anges att det samiska folkets och etniska, språkliga och religiösa minoriteters möjligheter att behålla och utveckla ett eget kultur- och samfundsliv ska främjas³. Samernas renskötsel anses vara en central del av den samiska kulturen.

Grundlagsbestämmelsen har sin motsvarighet i lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk, där det framgår att det allmänna, utöver att främja minoritetsspråken, också ska främja samernas och övriga nationella minoriteters möjlighet att behålla och utveckla sin kultur i Sverige. I förarbetena betonas det allmännas ansvar för att *aktivt främja* bevarandet av de nationella minoriteternas kultur.

Renskötselns centrala ställning för den samiska kulturen är ett skäl till att rennäringen är ett riksintresse som skyddas av bestämmelsen i 3 kap 5 § miljöbalken. Av förarbetena till bestämmelsen framgår att rennäringen är en förutsättning för den samiska kulturen. Även andra delar av markanvändningen

---

¹ Naturvårdsverket har ingen kännedom om huruvida det finns sådana fall.

² 159 björnar, 33 vargar, 63 järvar och 85 lodjur.

³ 1 kap. 2 § 6 st RF

inom renskötseområdet, bl.a. jakt, fiske och täkt av slöjdvirke är viktiga för den samiska kulturen⁴.

Naturvårdsverkets nationalparksplan – förslag till nya nationalparker i renskötseområdet

Nationalparker är en viktig del av Sveriges skyddade natur. Parkerna har betydelse både som naturlandskap med höga värden och som besöksmål för den naturintresserade allmänheten. De är även viktiga för information och kunskapsspridning om landets natur. Genom den särskilda uppmärksamhet som nationalparker har såväl nationellt som internationellt kan de också som turistmål ge stöd för lokal utveckling. Nationalparkernas anspråksfulla syfte att bevara särskilt värdefulla och representativa delar av nationens landskapstyper samt beslutsnivån i riksdagen innebär en mycket stark formell skyddsstatus.

Det svenska arbetet med att inrätta nationalparker har en mer än hundraårig historia och har resulterat i ett nätverk av 29 parker. I Naturvårdsverkets nationalparksplan för Sverige från år 2008 identifieras 13 naturområden som enligt fastställda kriterier är lämpliga att som nya nationalparker ingå i Sveriges nationalparksnätverk. Detta innebär inte nödvändigtvis att ett i nationalparksplanen utpekad naturområde kommer att bli en nationalpark utan att området är en nationalparks kandidat. I nationalparksplanen föreslås flera stora nya nationalparker och utvidgningar av befintliga nationalparker i renskötseområdet.

Arbetet för att bilda en nationalpark i Vålådalen-Sylarna-Helags

Ett av de 13 områden som 2008 föreslogs som ny nationalpark är Vålådalen-Sylarna-Helags. Ett nationalparksprojekt för området har pågått sedan 2014. Den föreslagna nationalparken skulle komma att bli Sveriges största nationalpark och berör samebyarna Handölsdalen, Tåssåsen och Mittådalen samt kommunerna Åre och Berg. Det finns ett antal centrala frågor som måste hanteras om det ska kunna bildas en nationalpark i området. Flera av dessa rör renskötsel och samiska rättigheter. Den föreslagna nationalparken är särskilt känslig för de berörda samebyarna då området är renskötselns åretruntmarker. Bland annat omfattas hela Handölsdalens samebys åretruntmarker av förslaget.

De berörda samebyarna har vid ett flertal tillfällen haft invändningar mot en nationalpark. Samebyarna meddelade i en skrivelse i maj 2016 att de motsätter sig en nationalparksbildning. I skrivelsen framförde samebyarna bland annat en oro för att en nationalpark skulle medföra inskränkningar i renskötselns rättigheter och att möjligheterna till skydds jakt på stora rovdjur skulle försämrats. Samebyarna har krävt att möjligheten att freda renar vid rovdjursangrepp med stöd av 28 § jaktförordningen ska finnas kvar i nationalparken.

Länsstyrelsen i Jämtlands län lämnade i mars 2017 en pm till regeringskansliet där myndigheten föreslog att ”staten bör undanta, i vart fall föreliggande tilltänkta nationalparksområde från undantagsbestämmelsen i 28 b § jaktförordningen”, dvs. att 28 § ska gälla i den tilltänkta nationalparken⁵.

⁴ Se bl.a. rennäringslagen (1971:437)

⁵ Regeringskansliets diarienummer N2017/02102/FJR

Naturvårdsverket har i en skrivelse till nationalparksprojektets partssammansatta beredningsgrupp angett att myndigheten avser att ta ställning i frågan innan årsskiftet 2017/2018 och vid behov föreslå en förändring av jaktförordningen till regeringen⁶.

Överväganden

Naturvårdsverket bedömer att möjligheten att skydda tamdjur med stöd av 28 § jaktförordningen är viktig för rovdjursförvaltningens legitimitet.

Av 28 b § jaktförordningen följer att renskötarens rätt att med stöd av 28 § jaktförordningen döda rovdjur för att skydda ren vid rovdjursangrepp eller när det finns skäl原因 att befara ett sådant angrepp inte gäller i nationalpark. Undantaget i 28 b § jaktförordningen innebär bland annat att 28 § och 28 a § inte gäller områden som är utpekade som riksintresse för rennäringen om de ligger inom en nationalpark. Naturvårdsverket anser därför att bildandet av en ny nationalpark i detta avseende i viss utsträckning försvårar renskötseln i ett område. Detta gäller särskilt om nationalparken omfattar renskötselns året-runtmarker, där kalvning äger rum.

Att en renskötare inte får skydda sina renar från rovdjursangrepp med stöd av 28 § jaktförordningen påverkar både samebyarnas enskilda intresse av att kunna bedriva en ekonomiskt bärkraftig renskötsel och det allmänna intresset av att främja samers möjlighet att behålla och utveckla sin kultur och renskötseln som en del av denna. Naturvårdsverket bedömer att möjligheten att använda 28 § och 28 a § trots den relativt begränsade användningen är viktig för renskötseln och har stor principiell betydelse.

Det är relativt sällsynt att rovdjur dödas med stöd av 28 § jaktförordningen för att skydda ren. Under de senaste tre åren har fyra djur dödats med stöd av 28 § för att skydda ren.

I arbetet med att bilda en nationalpark i området Vålådalen-Sylarna-Helags i Jämtlands län har de berörda samebyarna krävt att möjligheten till skyddsjakt med stöd av 28 § jaktförordningen ska finnas kvar i en framtida nationalpark. Medan samebyarnas krav har gällt 28 § generellt, dvs. alla tamdjursarter, har samebyarnas argumentation för att 28 § jaktförordningen ska gälla i en eventuell framtida nationalpark rört skador på renar⁷.

Naturvårdsverket gör bedömningen att en ändring av 28 b § jaktförordningen så att 28 § jaktförordningen skulle gälla för att skydda ren i nationalpark i förbättrar förutsättningarna för att bedriva renskötsel i befintliga nationalparker. Dessutom förbättras förutsättningarna att etablera nya nationalparker och utvidga befintliga nationalparker i renskötselområdet.

6

<http://www.naturvardsverket.se/Documents/171016%20NP%20VSH%20skrivelse%20om%20det%20fortsatta%20arbetet%20SLUT.pdf>

⁷ Skrivelse från samebyarna Handölsdalen, Mittådalen och Tåssåsen den 22 januari 2016. NV-02982-14

Naturvårdsverket bedömer att en förändring av 28 b § jaktförordningen som möjliggör att använda 28 § jaktförordningen för att skydda ren i nationalpark inte påverkar rovdjursarternas bevarandestatus eller jaktens omfattning i nationalparker i stort.

Förslag

Naturvårdsverket föreslår att 28 b § jaktförordningen (1987:905) ändras enligt följande:

28 b § Åtgärder enligt 28 och 28 a §§ får vidtas på annans jaktområde och trots bestämmelserna i 9 §. ~~Sådan jakt är dock inte tillåten inom nationalparker.~~ Inom nationalparker är sådan jakt endast tillåten för att förhindra angrepp på ren.

Beslut om denna hemställan har fattats av generaldirektören Björn Risinger.

Vid den slutliga handläggningen har i övrigt deltagit avdelningschefen Claes Svedlindh, föredragande, juristen Nils Henriksson och handläggaren Ola Larsson.

Detta beslut har fattats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Björn Risinger

Claes Svedlindh

För kännedom
Länsstyrelsen i Jämtlands län
Sametinget
Handölsdalens sameby
Tåssåsens sameby
Mittådalens sameby
Åre kommun
Berg kommun
Jämtland Härjedalen Turism